Myndigheten för civilt försvar

Remissvar

Datum	Ärendenummer
2026-07-14	MCF 2026-11469-2
Ert datum	Er referens
2026-06-30	KN2026/01175

Stab SI (SI-SB)
Karl Torring
010-240 4476
Karl.Torring@mcf.se

Regeringskansliet,
Klimat- och näringslivsdepartementet,
Klimatenheten

Betänkandet SOU 2026:33 Vägen mot utfasning

Sammanfattning

Myndigheten för civilt försvar har granskat utredningens beredskapsaspekter. Utredningen utgår från att samhället ska fungera under hela den period då fossila drivmedel fasas ut. Detta är också en viktig förutsättning för att upprätthålla, använda och vidareutveckla totalförsvarets förmåga under utfasningen.

Därför bör åtgärder som säkerställer tillgången till drivmedel och försäljningsställen för drivmedel under utfasningen främjas. Precis som utredningen beskriver är en trygg drivmedelsförsörjning avgörande såväl i kris som i krig.

Myndigheten för civilt försvar anser att utredningen inte i tillräcklig utsträckning behandlar utfasningen av fossila drivmedel som en samlad omställning av samhällets energi- och försörjningssystem. Utredningen identifierar att minskad efterfrågan på fossila drivmedel kan påverka drivmedelsberedskap, distributionsstruktur och tillgången till flytande drivmedel, men omsätter inte denna problembild i tillräckligt konkreta förslag om ansvar, styrning och uppföljning.

Regeringens fortsatta styrning bör säkerställa att kortsiktiga behov av fossila drivmedel kan tillgodoses utan att skapa långsiktiga inlåsningar eller separata försörjningssystem för totalförsvaret. Utfasningen bör därför samordnas med en successiv uppbyggnad av motståndskraftig civil infrastruktur för förnybara drivmedel, elförsörjning, laddning och andra energibärare. Totalförsvarets behov bör integreras i denna utveckling från början.

Myndigheten ser behovet av en gemensam målbild och en stegvis plan för hur totalförsvarets drivmedelsberedskap ska utvecklas under utfasningen. Planen bör tydliggöra ansvar, kritiska beroenden, behov av infrastruktur och lagerhållning samt hur utvecklingen ska följas upp utifrån totalförsvarets samlade förmåga.

Myndigheten för civilt försvar stödjer förslaget om en fortsatt utökad nedsättning av skatten på jordbruksdiesel som en åtgärd för att på kort sikt värna jordbrukets konkurrenskraft och livsmedelsberedskapen. Åtgärden bör samtidigt följas av styrning som stärker jordbrukets långsiktiga förmåga att minska sitt beroende av importerade fossila drivmedel, exempelvis genom energieffektivisering, elektrifiering och ökad tillgång till hållbara, inhemskt producerade drivmedel.

Myndigheten för civilt försvar anser vidare att totalförsvarets behov bör integreras i styrningen av transportsystemets elektrifiering och den successiva infasningen av förnybara drivmedel. Utfasningen behöver gå hand i hand med en uppbyggnad av alternativa lösningar som är motståndskraftiga även vid störningar, höjd beredskap och krig. Styrningen bör därför inte enbart avse utbyggnadstakt och geografisk tillgång, utan även omfatta försörjningstrygghet, redundans, reservkraft, lokal energiförsörjning och förmåga att upprätthålla infrastrukturen vid störningar. Dessa frågor har inte analyserats tillräckligt i utredningen. Att omställningen innebär en diversifiering av drivmedel kan både vara en styrka, men medför samtidigt nya risker som måste beaktas.

Sveriges utbud av servicestationer och Sveriges drivmedelsberedskap (7.5, 7.6)

Myndigheten för civilt försvar delar utredningens problembild i avsnitt 7.6.1, nämligen att utfasningen kommer att påverka tillgången till flytande bränslen, särskilt i glesbygdsområden. Myndigheten stödjer därför utredningens förslag att behålla de investeringsstöd och servicebidrag som försäljningsställen för drivmedel kan söka. Vidare instämmer Myndigheten i förslaget att Tillväxtverkets uppdrag att fördela medel till regionerna och Gotlands kommun för stöd till grundläggande kommersiell service bör förlängas från perioden 2023–2027 till 2032. Precis som utredningen beskriver är en trygg drivmedelsförsörjning avgörande såväl i kris som i krig.

Vid utformning och utvärdering av stöden bör inte enbart kommersiell service och geografisk tillgänglighet beaktas. Även försäljningsställets betydelse för samhällsviktig verksamhet, reservkraft, prioriterade transporter, värdlandsstödet inom Natoalliansen, brandrisk och totalförsvarets logistik bör vägas in. Stöden bör samtidigt, där förutsättningarna medger det, bidra till att försäljningsställena kan hantera både dagens fossila drivmedel och framtida fossilfria energibärare.

Myndigheten för civilt försvar instämmer vidare i bedömningen att fossila drivmedel kommer att spela en viktig roll i samhället under lång tid framöver, inte minst ur ett kris- och beredskapsperspektiv. Myndigheten instämmer också i att statens åtaganden avseende drivmedelsberedskap bör ses över under utfasningen.

Myndigheten vill betona att drivmedelsberedskap inte bör avgränsas till beredskapslager eller tillgången till försäljningsställen. Den behöver omfatta hela försörjningskedjans förmåga att fungera vid störningar och höjd beredskap, från produktion och import till lagring, distribution och användning. Regeringens fortsatta styrning bör därför utgå från ett systemperspektiv och omfatta hur denna förmåga ska upprätthållas när efterfrågan på fossila drivmedel minskar.

Myndigheten för civilt försvar ser drivmedelsberedskap som en central del av genomförandet av utfasningen enligt EU:s ansvarsfördelningsförordning och efterlyser därför tydligare åtgärdsförslag för hur frågan bör hanteras. Myndigheten för civilt försvar anser att den fortsatta styrningen bör utgå från en gemensam målbild och en stegvis plan för drivmedelsberedskapens utveckling under utfasningen. Styrningen bör tydliggöra ansvar, kritiska beroenden, behov av infrastruktur och lagerhållning samt former för uppföljning utifrån totalförsvarets samlade förmåga. Planeringen bör samordnas med arbetet för att stärka kommuners motståndskraft och utveckla det civila försvaret.

Utredningen hänvisar till pågående och nyligen genomförda utredningar från Försvarsmakten samt civila beredskapsmyndigheter. Där presenteras bland annat möjliga åtgärder såsom Energimyndighetens förslag om en förordning som möjliggör stöd till branschaktörer för att stärka drivmedelsberedskapen, liksom förslaget att Försvarsmakten i större utsträckning skulle kunna använda HVO100 i framtiden. Utredningen hänvisar även till FOI:s studie *Klimatneutral Försvarsmakt*, där det framhålls att särlösningar för Försvarsmakten riskerar att påverka försvarsförmågan negativt, både vad gäller teknikutveckling och tillgång till bränsle.

Mot denna bakgrund anser Myndigheten för civilt försvar att den fortsatta styrningen behöver skilja mellan kortsiktiga beredskapsbehov och den långsiktiga inriktningen för försörjningssystemet. Fortsatt användning och lagring av fossila drivmedel är nödvändig på kort sikt, men investeringar i infrastruktur, lager och materiel bör utformas så att de inte skapar långsiktiga inlåsningar eller försvårar en övergång till fossilfria energibärare.

Behov av fördjupad analys av laddinfrastrukturens koppling till beredskapsutvecklingen (10.3.2)

Myndigheten för civilt försvar bedömer att totalförsvarets behov bör integreras i planering, stödgivning och uppföljning av laddinfrastruktur och vätgastankställen. Det gäller både infrastrukturens geografiska placering och dess förmåga att fungera vid störningar, höjd beredskap och krig.

Utredningen föreslår att stöd till laddinfrastruktur och vätgasinfrastruktur som motiveras av beredskapsskäl bör hanteras i särskild ordning. Hur en sådan ordning bör utformas behöver analyseras ytterligare.

Resilient transportinfrastruktur utgör ett av Natos sju civila resiliensmål som samtliga beredskapsmyndigheter bidrar till att uppfylla. Regeringen förtydligar detta i sin inriktning för det civila försvaret, där myndigheternas roll i att stödja det militära försvaret och möjliggöra värdlandsstöd för allierade styrkor beskrivs.

Myndigheten för civilt försvar har tillsammans med Försvarsmakten även publicerat den gemensamma inriktningen *Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030*. Dokumentets analys av Sveriges geografiska läge och förmåga att ge värdlandsstöd innehåller övergripande beskrivningar av totalförsvarets logistikbehov.

Myndigheten för civilt försvar bedömer därför att det finns goda förutsättningar att genomföra en fördjupad analys av beredskapsutvecklingens behov av utökad laddinfrastruktur och vätgastankställen. En sådan analys är dessutom viktig för totalförsvarets fortsatta utveckling. Analysen bör omfatta samhällsviktiga aktörers behov, strategiska geografiska lägen, tillgång till effekt, reservkraft, lokal energiproduktion, energilagring, ödriftsförmåga, brandrisk, reparationsförmåga samt fysiskt skydd och informations- och cybersäkerhet samt vilken betydelse dessa faktorer har för totalförsvarets samlade förmåga.

Sammanfattningsvis anser Myndigheten att laddinfrastruktur och vätgastankställen på strategiskt viktiga platser kan bidra till både omställningen och totalförsvarets förmåga. Statligt stöd som motiveras av beredskapsskäl bör därför kunna villkoras med krav på motståndskraft, uthållighet och säkrad funktion även vid störningar och höjd beredskap. Berörda myndigheter bör även få i uppdrag att följa upp hur den stödda infrastrukturen bidrar till totalförsvarets samlade förmåga samt Sveriges åtaganden inom ramen för Natos kollektiva försvar.

I detta ärende har Överdirektör Anna Starbrink beslutat. Karl Torring har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Annika Elmgart och enhetschefen Anna Nyman deltagit.

Anna Starbrink

Karl Torring